

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ

ἐρᾶν

Βυζαντινά αμαρτήματα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ

ἐρᾶν

Βυζαντινά αμαρτήματα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

έρᾱν: να ερωτεύεσαι, να αγαπάς.

Η Λυγινή και ο Υάκινθος σύρονται μαζί με πλειάδα μοναχών στον Ιππόδρομο, διαπομπεύονται και τους παντρεύουν με τη βία. Προσπαθούν να βιοποριστούν στην Κωνσταντινούπολη και καταφεύγουν σε έναν κακοήθη εξάδελφο του Υάκινθου. Είναι καιρός Εικονομαχίας, 766 μ.Χ., επί του πολέμαρχου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ε΄, τον οποίο οι εικονολάτρες ονόμασαν Κοπρώνυμο αφότου πέθανε. Δεν έχουν ερωτικές σχέσεις γιατί ο Υάκινθος είναι ταγμένος στον Θεό, κάτι που καταθλίβει τη Λυγινή. Ο Υάκινθος καταδικάζεται σε καταναγκαστικά έργα όταν συγκρούεται λεκτικά για τις εικόνες και τη Σύνοδο της Ιέρειας με έναν αξιωματικό των ανακτόρων, ενώ η Λυγινή βιώνει τον εγκλεισμό της. Τελειώνοντας η ποινή του Υάκινθου φεύγουν για την Αθήνα με τη βοήθεια του Βάρδα, εκπροσώπου στην Πόλη του επισκόπου Αθηνών.

Ο αγγελοπρόσωπος Ροδανός είναι υπαρχηγός στην ομάδα των Λεόντων του πατρικίου Φωκά. Συμμετέχουν στην καταστροφή εικόνων και μοναστηριών και αναλαμβάνουν αποστολές κατασκοπείας κι όχι μόνο. Για να αποδείξουν την απόλυτη υπακοή τους στον Φωκά και ως τελετή μύησης, τους καλεί να σκοτώσουν δέκα ζητιάνους με πελέκι μέσα στο αρχοντικό του. Ύστερα αναλαμβάνουν να ανακαλύψουν το Ιερών Στιχάριον, το οποίο έχει τη δύναμη να ανατρέψει την πολιτική των εικονομάχων.

Στην Αθήνα η Λυγινή και ο Υάκινθος ζουν στο αρχοντικό του Βάρδα και της αδελφής του Πολύμνιας. Η Λυγινή εργάζεται ως υπηρέτρια και ο Υάκινθος στο κηροποιείο του Βάρδα. Η Λυγινή γίνεται στενή φίλη με την Κομιτώ, δούλα της Πολύμνιας. Ένας αχρείος τύπος, ο Λάμπος, γίνεται ο κακός

τους δαίμονας. Σε μια έκρηξή του ο Υάκινθος τον βουτάει μέσα στον λέβητα με το λιωμένο κερί στο κηροποιείο.

Η Λυγινή με ερωτικά φίλτρα προσπαθεί να εξάψει το ερωτικό πάθος στον Υάκινθο, ώσπου καταφέρνει για μία και μοναδική φορά να σμίξει μαζί της.

Στην Αθήνα καταφτάνει και ο Ροδανός. Η Λυγινή τον ερωτεύεται, όμως εκείνος φεύγει για την Πελοπόννησο στο πλαίσιο της έρευνάς του για τους Σλάβους που έχουν κατακλύσει την Ελλάδα. Ωστόσο επιστρέφει, ο Υάκινθος γίνεται στυλίστης σε εναέρια σκίτη στους Στύλους του Ολυμπίου Διός.

Αναπτύσσεται το ειδύλλιο Λυγινής-Ροδανού και συννευρίζονται ερωτικά την ημέρα που επιτίθενται πειρατές στην Αθήνα.

Η Λυγινή μένει έγκυος και δεν ξέρει ποιος είναι ο πατέρας του παιδιού. Ο Υάκινθος την αποπαίρνει από τον στύλο και την κατηγορεί ως μοιχαλίδα, παρότι δε γνωρίζει τη σχέση της με τον Ροδανό.

Ως συνοδεία του Βάρδα και της Ειρήνης (Αθηναίας), η οποία πρόκειται να γίνει βασίλισσα, ο Ροδανός και η Λυγινή επιστρέφουν στην Κωνσταντινούπολη.

Στην Αθήνα καταφτάνει ο παραμορφωμένος στο πρόσωπο Ερμάς, ο οποίος ήταν αρραβωνιασμένος (είχε ισχύ γάμου και τιμωρούνταν ως μοιχαλίδα όποια τον διέλυε και πήγαινε με άλλον) με τη Λυγινή στα Πάταρα της Λυκίας. Ανεβαίνοντας στη σκίτη του Υάκινθου ανακαλύπτει ότι είναι ευνούχος (έχει κομμένους μόνο τους όρχεις). Ο Ερμάς έχει βάλει σκοπό να βρει τη Λυγινή.

Ο Ροδανός με τη Λυγινή κατοικούν σε σπίτι του πατρικού Φωκά, το οποίο έχει γράψει στο όνομα του Ροδανού, όπως και ένα δεύτερο σπίτι, με σκοπό ότι μπορεί να του χρειαστούν μελλοντικά στην περίπτωση που του δημεύσουν την περιουσία.

Ο Ερμάς εντοπίζει τη Λυγινή στην Πόλη και την εκβιά-

ζει να φύγει μαζί του. Παρεμβαίνει ο Ροδανός με τους Λέοντες και με ραδιουργία καταφέρνουν να εξοριστεί για δέκα χρόνια ο Ερμάς ως εικονόφιλος και για εμπορεία εικόνων.

Η Λυγινή γεννάει. Ο Ροδανός είναι απόμακρος και αδιάφορος προς το παιδί, ενώ δε θέλει να παντρευτεί τη Λυγινή. Έχουν δώσει όρκο όλοι οι Λέοντες του Φωκά να μην παντρευτούν ποτέ, αλλά δεν το φανερώνει.

Εν τω μεταξύ, ο Ροδανός έχει βρει το Ιερόν Στιχάριον, κάτι που γνωρίζει μόνο ο πατρίκιος Φωκάς.

Όταν το 773 ο Κωνσταντίνος Ε΄ εκστρατεύει εναντίον των Βουλγάρων και πρόκειται να ακολουθήσει ο Ροδανός, η Λυγινή απαιτεί να πάει μαζί του. Το παιδί στέκεται εμπόδιο και σκέφτεται μέχρι να το πνίξει. Εντέλει το στέλνει στην Αθήνα στον Υάκινθο, να το μεγαλώσει εκείνος. Το στέλνει με μια φίλη της και μιμάδα (γηθοποιό), τη Γοργονία, την οποία είχε γνωρίσει στο μοναστήρι όπου την έκλεισαν για σωφρονισμό λόγω ελευθεριάζοντος βίου.

Η Λυγινή ακολουθεί μεταμφιεσμένη σε γιατρό τον Ροδανό στην εκστρατεία, αλλά όχι και στις μάχες. Μένει με τον δούλο του Ροδανού, τον Κιτίν, στη Στενήμαχο κοντά στη Φιλιππούπολη. Κερδίζει τον πόλεμο ο αυτοκράτορας κι ο Ροδανός επιστρέφει στη Λυγινή και γυρίζουν ως κατάσκοποι στα βουλγαρικά εδάφη πέρα από την οροσειρά του Αίμου σχεδόν για δύο χρόνια. Όταν επιστρέφουν στη Στενήμαχο κάποιοι στήνουν συνωμοσία κατά του οικοδεσπότη Ιβάν, του Ροδανού και εναντίον άλλων τεσσάρων Λεόντων. Σκοτώνονται οι τέσσερις Λέοντες και άλλοι. Αργότερα ο Ροδανός, η Λυγινή και ο Κιτίν επιστρέφουν στην Κωνσταντινούπολη, τις ημέρες που πεθαίνει ο Κωνσταντίνος Ε΄, το 775.

Βασιλέας γίνεται ο Λέων Δ΄, γιος του Κωνσταντίνου, ο οποίος έχει παντρευτεί την Ειρήνη την Αθηναία. Είναι άτολμος και οι εικονομάχοι θέλουν να τον ρίξουν. Γίνεται κίνημα και ο δεύτερος στην ιεραρχία των Λεόντων, ο Δαδόης, συλ-

λαμβάνεται και εξορίζεται. Ο Ροδανός δεν έχει συμμετάσχει και ζει τον έρωτά του με τη Λυγινή.

Κατά διαστήματα η μυθοπλασία παρακολουθεί στην Αθήνα τον Ύακινθο, ο οποίος μεγαλώνει τον Μιχαήλ, τον γιο της Λυγινής. Ο Μιχαήλ κατεβαίνει μια φορά από την εναέρια σκήτη και ο αχρείος Λάμπρος καθυβρίζει τη μάνα του. Ο Μιχαήλ αηδιάζει από τον έξω κόσμο και κλείνεται πάλι στην εναέρια σκήτη.

Για τέσσερα χρόνια περιγράφεται με διάφορα στιγμιότυπα η όμορφη ζωή του Ροδανού και της Λυγινής, με ερωτικές σκηνές όπως αυτή που κάνουν έρωτα μέσα στο πατητήρι σταφυλιών στη Χαλκηδόνα απέναντι από την Κωνσταντινούπολη.

Το 780, κι ενώ η Ειρήνη έχει δηλητηριάσει τον Λέοντα Δ' και αναλαμβάνει βασίλισσα ως επίτροπος του ανήλικου γιου της, γίνεται δεύτερο κίνημα εναντίον της. Ο Ροδανός ξεφεύγει την τελευταία στιγμή, ενώ συλλαμβάνουν τον πατρικίο Φωκά, δημεύουν την περιουσία του και τον εξορίζουν. Κάποιος από τους Λέοντες είχε προδώσει. Ο Φωκάς πρόλαβε να πει στον Ροδανό ότι υπάρχει προδότης, όχι όμως και το όνομά του.

Ο Ροδανός, η Λυγινή και ο δούλος Κιτίν καταφεύγουν μέσω της Εγνατίας Οδού στο Καστρί, στις εκβολές του Στρυμόνα, όπου έχει κτήματα ο Φωκάς γραμμένα στο όνομα του Ροδανού. Εκεί μένουν για δύο χρόνια. Βρίσκουν στο δάσος τον δεκάχρονο Αρκάδιο, τον οποίο μεγάλωσε μια αρκούδα.

Ο Ροδανός απιστεί με την Κύνθια, την κόρη του Παγάνη που ενοικιάζει τα κτήματα στο Καστρί, και τους τσακώνει η Λυγινή. Σπαράζει, διαλύεται, όμως υπομένει, μια και της υπόσχεται ότι δε θα επαναληφθεί.

Το 782 επιστρέφουν στην Κωνσταντινούπολη ο Ροδανός, η Λυγινή, ο Κιτίν και πλέον έχουν μαζί τους τον Αρκάδιο. Ο Αρκάδιος διανθίζει το βιβλίο σε πολλά κεφάλαια με ευτράπελα περιστατικά.

Επανεμφανίζεται ο Ερμάς και με νέα ραδιοργάνωση τον κατηγορεί ο Ροδανός για παιδεραστία, τον καυλοκοπούν (όπως προέβλεπε ο νόμος για τους παιδεραστές, είτε κοριτσιών είτε αγοριών) και καταδικάζεται σε καταναγκαστικά έργα στη Μικρά Ασία.

Το 783 ο Ροδανός ισχυρίζεται ότι θα εκστρατεύσει με τον Λογοθέτη του Δρόμου (κάτι σαν πρωθυπουργός) εναντίον των Σλάβων στην Ελλάδα. Απαγορεύει ρητά στη Λυγινή να τον ακολουθήσει.

Έναν χρόνο αργότερα επιστρέφει. Στενέυεται οικονομικά και ανακοινώνει στη Λυγινή ότι τον προσέλαβαν ως επιθεωρητή των φρουρών από την Πόλη μέχρι τη Θράκη. Οπότε απουσιάζει ανά διαστήματα.

Έναν χρόνο μετέπειτα εμφανίζεται ένας απεσταλμένος του εξόριστου πατρικού Φωκά και του ζητά να πουλήσει το δεύτερο σπίτι, το οποίο έχει γράψει στο όνομά του, και να του στείλει τα χρήματα. Ο Ροδανός υπακούει.

Μια μέρα έρχεται με άμαξες και αποσκευές στο σπίτι, φέρνοντας μαζί του και την Κύνθια. Αυτή με την οποία είχε απιστήσει στο Καστρί. Όπως αποκαλύπτει στη Λυγινή έπεσε θύμα εκβιασμού, αναγκάστηκε να την παντρευτεί και ζούσε μαζί της στο δεύτερο σπίτι το οποίο πούλησε. Δεν είχε εκστρατεύσει εναντίον των Σλάβων, ούτε εργαζόταν ως επιθεωρητής των φρουρών, όλα ήταν ψέματα.

Η Λυγινή ζει πλέον ως παλλακίδα στο ίδιο σπίτι με την Κύνθια, τη νόμιμη σύζυγο του Ροδανού. Ο Ροδανός τότε ξαπλώνει με τη μία και πότε με την άλλη. Η ζωή της Λυγινής φαντάζει με κόλαση. Τραγική είναι η ζωή και για τις δυο γυναίκες.

Το 786 ειδοποιεί τον Ροδανό ένα παιδί να συναντήσει τον πατρικό Φωκά στα Χαλκοπρατεία. Υποθέτει ότι δραπετεύσε και πηγαίνοντας πέφτει θύμα του Ερμά, ο οποίος τον βασανίζει προκειμένου να του αποκαλύψει πού κρύβει το Ιε-

ρόν Στιχάριον και του μακελεύει το πρόσωπο. Τον σώζουν την τελευταία στιγμή ο Κιτίν και ο Αρκάδιος, όμως το πρόσωπό του πλέον είναι πανάσχημο.

Ο χαρακτήρας του αρχίζει να αλλάζει, όπως και η συμπεριφορά του απέναντι στη Λυγινή και στην Κύνθια. Συλλαμβάνει την Κύνθια να τον απατά με έναν από τους Λέοντες, τον Νικήτα, την κουρεύουν, της κόβουν τη μύτη, τη διαπομπεύουν στην αγορά ανάποδα σε ένα γαϊδούρι και με κρεμασμένα έντερα στον λαιμό και τέλος την κλείνουν σε μοναστήρι (τα προέβλεπε ο νόμος). Ο Ροδανός πνέει μένεα εναντίον του Νικήτα, ο οποίος κατάφερε να ξεφύγει, και θεωρεί ότι αυτός είναι ο προδότης.

Στο μεταξύ γίνονται και πολλά άλλα, ενώ συνεχώς αναφέρεται το Ιερόν Στιχάριον, δημιουργώντας μέγα μυστήριο περί τίνος πρόκειται. Συνάμα υπάρχουν εναλλάξ σκηνές με τον Υάκινθο στην Αθήνα.

Ο απεσταλμένος του πατρικίου Φωκά εμφανίζεται ξανά και του ζητά να πουλήσει και το σπίτι όπου κατοικούν ο Ροδανός, η Λυγινή, ο Κιτίν και ο Αρκάδιος. Υπακούει και μετακομίζουν σε μια τρώγλη.

Ο Ροδανός δεν μπορεί να συμβιβαστεί με το άσχημο πρόσωπό του. Εντέλει καταφεύγει στη μαγεία και κατακαίει το πρόσωπό του με μια μαγική λαμπάδα, την οποία για να τη φτιάξει έχει χρησιμοποιήσει λίπος από έναν ζητιάνο που τον ξεκοίλιασε ζωντανό. Το αποτέλεσμα είναι να γίνει ακόμη πιο αποκρουστικός και να συμπεριφέρεται προς όλους ακόμη πιο άθλια.

Ωστόσο η Λυγινή υπομένει. Ούτε η θέση της γυναίκας της εποχής εκείνης της επέτρεπε να αντιδράσει. Φτάνει μέχρι να δεχτεί να τυφλωθεί, όταν της λέει ότι θα τυφλωθεί κι αυτός για να μη βλέπει την αποκρουστική του εικόνα. Ωστόσο αυτό δε συμβαίνει.

Το 789 ο Ροδανός διώχνει τη Λυγινή για να μην της κα-

ταστρέφει κι άλλο τη ζωή, χωρίς να δείξει ότι θυσιάζεται για χάρη της.

Η Λυγινή καταφεύγει στη Γοργονία, η οποία έχει θιάσο μιμάδων που ασκούν και το επάγγελμα της πόρνης με πλούσιους πελάτες. Αρχικά και για δύο χρόνια εργάζεται ως υπηρέτρια. Με τον καιρό ξεπέφτει κι η ίδια και αποδέχεται να συνάπτει ερωτικές σχέσεις με πλούσιους πελάτες. Πέφτει και θύμα βιασμού από τον Βάρδα (τον εκπρόσωπο του επισκόπου Αθηνών και εραστή της Γοργονίας), γιατί εκείνη την ανάγκασε να τον φτύσει ύστερα από ένα καβγά του ζευγαριού. Ο Βάρδας θεώρησε ακραίο εξευτελισμό να τον φτύνει η πρώην υπηρέτριά του και ως παρακαλούσε γονατιστός τη Γοργονία, την ερωμένη του, να μην τον διώξει.

Το 792 και ενώ η Λυγινή βρίσκεται στα παρασκήνια της σκηνής του θιάσου ένας νεαρός άντρας ορμά και τη μαστιγώνει με μένος. Είναι ο γιος της ο Μιχαήλ, ο οποίος είχε έρθει να τη γνωρίσει και να την προσκαλέσει στον γάμο του. Τη θεωρεί πόρνη και ξεσπά πάνω της.

Στο μεταξύ ο Ροδανός έχει απομονωθεί σε ένα νέο σπίτι-παράγκα. Σε μια από τις σπάνιες εξόδους του στην Πόλη συναντά έναν ζητιάνο. Πρόκειται για τον πατρίκιο Φωκά, ο οποίος επέστρεψε πάμφτωχος απ' την εξορία.

Τότε αποκαλύπτεται ότι ο Δαδός, ο Ερμάς και ο Βάρδας είχαν στήσει σκευωρία εις βάρος του Ροδανού και του Φωκά, προκειμένου να ανακαλύψουν το Ιερόν Στιχάριον.

Το επόμενο διάστημα ο Ροδανός και ο Φωκάς σφάζουν τον Δαδόη και σκοτώνουν τον Βάρδα.

Τα Χριστούγεννα του 796 η Λυγινή λαβαίνει μια επιστολή με τραγικά νέα για τον γιο της. Ο Μιχαήλ και η γυναίκα του έχουν αρρωστήσει από πανώλη και οι κάτοικοι της Αθήνας τους διώχνουν από την πόλη. Ξεσπά σε κλάματα και σε παρακάλια προς την Παναγία, εξομολογούμενη για τον άσωτο βίο της.

Αρχές του 797 παρατά τον θίασο και τη Γοργονία και φεύγει για την Αθήνα, αφού πρώτα βρίσκει την Κύνθια και συγχωρούνται. Η Κύνθια, παρότι ρινοκοπημένη, το έσκασε από το μοναστήρι και ζει με τον Νικήτα, τον πρώην εραστή της, κάπου στη Χαλκηδόνα. Στην Αθήνα την ακολουθεί και ο Αρκάδιος.

Στην Αθήνα ο Υάκινθος έχει κατέβει από την εναέρια σκίη-τη του, έπειτα από είκοσι οκτώ χρόνια, για να φροντίσει τα παιδιά του Μιχαήλ.

Η Λυγινή αναλαμβάνει να μεγαλώσει τα εγγόνια της και αυτός είναι πλέον ο μέγας στόχος της ζωής της. Σε παράλληλο χρόνο η βασίλισσα Ειρήνη Αθηναία τυφλώνει στην Κωνσταντινούπολη τον δικό της γιο τον Κωσταντίνο ΣΤ΄ για να παραμείνει μόνη της στην εξουσία.

Το 798 φέρνουν εξόριστους στην Ακρόπολη τους γιους του Κωνσταντίνου Ε΄ ύστερα από νέο κίνημα εναντίον της Ειρήνης. Κινήματα περιγράφονται και άλλα τα προηγούμενα χρόνια. Μεταξύ των εξόριστων είναι και ο πατρίκιος Φωκάς.

Σε λίγο καιρό εμφανίζεται κι ο Ροδανός με τον Κιτίν. Ο Ροδανός φορά χρυσή μάσκα την οποία είχε φτιάξει στην Κωνσταντινούπολη. Η μάσκα αφήνει να διαγράφονται τα χαρακτηριστικά του προσώπου του και εκφράσεις.

Ο Ροδανός ζητά από τη Λυγινή να ζήσουν μαζί, όμως εκείνη δε δέχεται. Της παραδίδει μια ασημένια κασετίνα, η οποία περιέχει το Ιερόν Στιχάριον, γιατί φοβάται μήπως τον συλλάβουν.

Οι εξόριστοι αξιωματούχοι στην Ακρόπολη οργανώνουν νέα ανταρσία με τη βοήθεια Σλάβων. Ωστόσο αποτυγχάνει κι αυτή. Τυφλώνουν τον Φωκά και τους υπόλοιπους και τους εξορίζουν στη Θράκη. Ωστόσο ο Ροδανός, παρότι είχε αναμειχθεί στο κίνημα, γλιτώνει τη σύλληψη.

Ένα δηλητηριώδες φίδι δαγκώνει την εγγονή της Λυγινής, την Αγγελίνα, και τη μοιρολογεί όταν νομίζει ότι πέθανε.

Όμως το Ιερόν Στιχάριον, που εδώ αποκαλύπτεται ότι πρόκειται για το Άγιον Μανδήλιον όπου αποτυπώθηκε η μορφή του Χριστού όταν σκούπισε σε αυτό τον ιδρώτα του, κάνει το θαύμα και το μικρό κορίτσι σώζεται.

Η Λυγινή αρνείται και δεύτερη φορά να ζήσει με τον Ροδανό, κι εκείνος φεύγει με τον Κιτίν. Τότε εμφανίζεται ένα αξιωματικός, ο Αέτιος. Τον είχε γνωρίσει η Λυγινή στην Κωνσταντινούπολη, στα πρώτα χρόνια, όταν ακόμη ζούσε με τον Υάκινθο.

Προς ευχάριστη έκπληξη της Λυγινής το ίδιο απόγευμα επιστρέφει ο Κιτίν. Ο Ροδανός τού έχει χαρίσει την ελευθερία του. Θα παντρευτεί την Κομιτώ, τη δούλα της Πολύμνιας. Η Λυγινή ενθουσιάζεται με αυτή την εξέλιξη.

Όμως πιο πολύ χαίρεται όταν τα εγγόνια τους τη φωνάζουν «μάμμη» (αρχαιοελληνικός όρος της μάνας), δασκαλεμένα απ' τον Κιτίν.

Ο Υάκινθος παίρνει το Άγιον Μανδήλιον και αναχωρεί για τον Άγιον Όρος.

Ο Αέτιος επανέρχεται, εξομολογείται τον νεανικό του έρωτα για τη Λυγινή και της λέει ότι θα εγκατασταθεί στην Αθήνα για να ζήσουν μαζί. Μένει μετέωρο αν η Λυγινή θα δεχτεί, αν και χαμογελάει όταν φεύγει ο Αέτιος και της λέει ότι θα εγκατασταθεί έτσι κι αλλιώς στην Αθήνα.

Το βιβλίο κλείνει με τη Λυγινή (47 ετών) να της δένει τα μάτια ο Αρκάδιος και να παίζει με τα εγγόνια της τη χαλκή μύια, δηλαδή την τυφλόμυγα. Τα εγγόνια τους τη φωνάζουν «μάμμη». Πλέον όλα τα βλέπει με τα μάτια της ψυχής.

ΤΕΛΟΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ

έρων

Βυζαντινά αμαρτήματα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

